

Տարին 10 րոպե փնջ ամիսը՝ 6 րոպե, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 Կ.
ամիսը՝ (Քիֆիսիում) 1 ր., հատուկ 5 Կ.: Քաճառորդ հն
գրուում միմյանի խմբագրատանը՝ Գալիզով. փողոց, № 5.

Խմբագրություն հասցե՝ Тифлисъ, Редакция «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ի
մինչև 2-ը: Ցույնտարություններն ընդունում են ամեն լիզուներով
Ցույնտարություններն ընդունում են 2 Կ., լիզուներով համար կրկնապատիկ

ՔՄԱՆԵՐՈՐԴ ՏԵՐԻ

Առաջնորդողը.—Հանրակրթական դաս-
տիճակները:

Քրոնիկան.—Լուրեր:
Մեղ գրում են.—Ախարյանից:
Մամուլի շուրջը:

Բաղադրական.—Ուղարկական պա-
հանջներ: Քույրարական վեհաժողովի
վիճակը: Նպատակ մանկագիտությանը:
Մակդոնական պատմություններ:
Ցարականներ Ֆերդինանդ իշխանի
գլխի Գրությունը պատմության նախագ-
ներում: Մայիս 29-ի դատապարտության
հետևանքները:

Վերա-Գարշի հեռագրերը:
Բանասիրական.—Ստուտ:
Ցեղեկատու:
Ցայտարարություններ:

Թիֆլիս 9-ն սեպտեմբերի 1903 թ.

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԱՐՆԵՐԹԱՑՆԵՐ

Մեր ժողովրդի վրայ ձգուած մի
հարկանցի, վայրի վերայ ալ-
նարկը բաւական է համոզելու
համար ամեն մէկին, թէ որքան
մեծ չափերի է հասնում նրա տղի-
տուութիւնը կեանքի ամենատար-
րական գիտելիքների վերաբե-
րութեամբ: Նրան անձնութեան
նոյն իսկ ժամանակակից պատ-
մութեան ամենազգաւոր տնե-
քերը, նազադարձ անգամ չու-
նի, թէ իւր քաղաքից ցուրտ
նը ինչպիսի անցքեր են ապրում,
ո՞վ են նրանք, ինչ պատմական
անցքեր ունեն, ինչ յարաբերու-
թիւնների մէջ են գտնուում նը-
րանք մեր երկրի հետ, մի խօս-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԱՌԱ

—2—

Գ*** յուլիսի 2-ին 189

Հիւանդ էի մի շաբթից ի վեր, դրա
համար էլ չկարողացայ քեզ ոչինչ գը-
րել, թանկապէս Սոֆի: Այսօր պիտի
փորձեմ սակայն գրել քեզ: Ձեռ իմա-
նում, որքան ուրախ եմ: Ի գուր էին
այն բոլոր յուզումներն ու վրդովմունքը
որոնց ենթարկեց ինձ իմ կոյրնախան-
ձը: Զուտով կըլսեմ ինչ, քեզ էլ եմ
հրաւիրել իմ հարսանիքին: Ձեռ ի-
մանում, որքան հպարտանում եմ ես
իմ Լեոնով, անգին տղայ է նա, Սոֆի
ջան, և այսօր միայն ծիծաղեց է շաբ-
թում իմ անցեալը իւր բոլոր յիմարու-
թիւններով: Պատմեմ քեզ, դու էլ ինձ
հետ ծիծաղիր: Բայց սրտեք զեռ ու-
շինք, մենք պիտի ծիծաղենք իմ հար-
սանիքի օրը: Նստատեմ ես գալ, չէ:
Ախր չես իմանում, է, շատ ուրախ եմ,
շատ ուրախ, և մէկը չկայ, որին կա-
րողանամ բացատրել իմ զգացումները:
Ելեմից ամառում եմ. նա շատ սուղու-
թեամբ լսեց իմ հարսանիքի մասին, և
այժմ ոչինչ չեմ համարձակուում ասել
նրան ինձ շարժարդ յուզումների մա-
սին: Նա ուրիշ աղջիկ է, նա ցանկա-
նում է, որ իւրաքանչիւր կին լինի հը-
պարտ իւր արժանապատուութիւնը պա-
հելու գէպը, իսկ իմ ամուսնութիւ-
նը Լեոնի հետ նա գտնում է ստորա-
ցուցիչ բան կանացի արժանապատու-
թեան անսակցեցից:

Քեզ գրել եմ ննջասենեակում Ֆոր-
թիւնէի և իմ միջև տեղի ունեցած ա-
կամար և լուխեայն բացատրութեան
մասին: Դրանից մի շաբաթ յետոյ սըր-
տաբաց խօսակցութիւն ունեցայ և՛

քով, հայ ժողովուրդը, ամբողջ
գուրկ է ինչպէս իւր սեփական,
նմանապէս և օտար կեանքի տ-
մենակցիական ծանօթութիւ-
նից:

Հասարակ ժողովուրդին ուսման
ու գիտութեան տարբերների հետ
ծանօթացնելու, նրան սկզբնա-
կան զարգացում տալու գործնա-
կան միջոցների շարքին են
պատկանում հանրակրթական
դասընթացները կամ գիշերային
ուսումնարանները:

Ուրախալի է, որ Կովկասի
գլխաւոր քաղաքներում, գոնէ,
Թիֆլիս ու Բազում այդ կարգի
ուսումնարանները գալափարը
արդէն իւր գործադրութեան մէջ
է և երկու կողմից ևս հողը
պատրաստ է. կան ինչպէս զար-
գացման մէջ իրենց ունեցած
թերիները յրացնելու փափա-
գողներ, նմանապէս և նուազ չէ
այն անհատների թիւը, որոնք
պատրաստ են գործի գլուխ
անցնելու և առաջ տանելու այն:
Իսկ եթէ այդ օգտակար գոր-
ծունէութիւնը չունի սպասուած
յաջողութիւնը և կամ չի գրա-
ւում յաճախողների ընդարձակ
շրջան ու ենթակայ է մշտական
ընդհանուրների,—որանց պատ-
ճառները բաւական շատ են ու
արժանի յատուկ ուշադրութեան:

Գլխաւոր թերութիւնը մենք
ամենից տուած համարում ենք
գործի լու ըմբռնուած չլինելը:
Հանրակրթական դասընթացնե-

րի ծրագրի մէջ երբեմն մտնում
է օտար լեզուների, մատնամտի-
րական բարձր առարկաների—հը-
կրաչափութեան, հռետորական-
փութեան ուսուցումը, որը, ան-
կասկած, չի կարող մասնաւոր
հետաքրքրութիւն դարձնել
ամբողջ օրը ֆիզիքական աշխա-
տանքից յոգնած մեր արհեստա-
ւոր, գործակատար, մշակ դասա-
կարգերին: Եւ թէ այդ ու այդ-
պիսի առարկաները կարողանան
իսկ հետաքրքրութիւն դարձնե-
նել գիշերային ուսումնարան յա-
ճախողների մէջ, այնուամենայնիւ
նրանք չեն կարող գործնական
օգուտ ունենալ վերջիններիս
համար, քանի որ ուսանողները
ոչ մի գործի օգտակար չլինե-
լու չափ նուազ պարտաւորու-
թիւն պէտք է կարողանան ձեռը
բերել այդ առարկաների մէջ, ու-
րոնց քիչ շատ հիմնաւոր ու-
սումնասիրութիւնը բացի յորա-
տուութիւնից, որը խիստ շտու-
գէպերում պակասում է այդ
հասակի ու զարգացման մէջ գը-
տնուողներին, պահանջում է որոշ
չափով նախապատրաստութիւն:
Մինչդեռ այդ կարգի առարկա-
ներին ամենայն յաջողութեամբ
կարող են փոխարինել հասարա-
կական կեանքին վերաբերող գի-
տութիւններ և իրենց շուրջը
հաւաքել ունիւկներին անգլի-
քագիտութիւն:

Հանրային դասընթացների նը-
պատակից միանգամայն դուրս

— Ի՞նչ էք ուզում վերջապէս:

Սարսափեցի: Նա գոյում էր ամբողջ
մարմնով, ցնցում ամբողջ գործառ-
նականութեամբ: Յետ քաշուցի և մի
բոլոր չկարողացայ ոչինչ ասել: Նա
կանգնեց և դիտարկեց ծածկելուց յե-
տոյ ձեռքը երկարացրեց ինձ խոր գը-
լուս տուեց և վրայ բերաւ:

—Բռնաճառք չեմ կարող տանել ես:
Եւ տեսնելով որ ձեռք չեմ աւելի,
գլխաւորով բարեկեց ու մի քայլ յետ
գնաց:

—Մնաց բարձր:
Զուտ առեց ինձմէջքը և հեռացաւ:
Մի րոպէ մնացի միխում շտապա-
նի վրայ առանց հասկանալու թէ
չուրջ ինչ է կատարում: Յետկարծ-
զգացի, որ բարձրութիւն մենակ եմ: Կարծ-
քը ճնշուեց, շնչառութիւնս դժուա-
րացաւ, օդը կարծես պակասեց այ-
դու, և սկսեցի լաց լինել բարձր հե-
կեկալով:

Չանցաւ մի քանի րոպէ, և ահա Ե-
լենն ու Ֆորթիւնէն, երեկ լսելով իմ
ձայնը հեռուից, երեսնայն մօտակայ
ծառերի յետեւից, Իսկայն շտապեցի
սրբել աչքերս. ուղղեցի մաղբու և
ցոյց տուի. թէ մօտում եմ: Նրանք
ինձ գտան իբր թէ մօտութիւնների
մէջ, ինչպէս փորձեցի ցոյց տալ, թէ և
արդէն ամեն բան հասկացել էին:
Երբ մօտեցան ինձ, երկուսն էլ շատ
բազրաբալարութեամբ բարեկեցի և
սկսեցին խօսել քաղաքից: Նոր ստա-
գուած լուրերի մասին: Թէ և ոչ մի բա-
ւականութիւն չէի զգում, նոյնիսկ ինձ
ձանձրոյթ էին պատճառում նրանց
խօսքերը, այնուամենայնիւ զո՞հ էի, որ
իմ սիրտը արհիւստող զգացումների
մասին ոչ մի խօսք չբացուեց: Ֆոր-
թիւնէն իմ ննջասենեակում տեղի ու-
նեցած գէպից յետոյ շատ քիչ էր
հանդիպում ինձ, բայց հանդիպելիս
միշտ աւելի սիրալիր էր քան առաջ,

լինելով մօտնադէտներ պատրաս-
տելը, նրանց ամենազգաւոր
նպատակը պէտք է կարգի նախ-
ժողովրդի մէջ զբաղիտութիւն
տարածելը և երկրորդ ինչպէս
փոքր ինչ վերի ասացինք, ընդ-
հանուր տարրական զարգացում
մատակարարելը: Սպասուած
յաջողութեան ամենազգաւոր ե-
րաշխաւորութիւնը մենք տես-
նում ենք դասընթացների ծրա-
գրի նպատակադրման կերպով
կազմուելու մէջ: Որքան այդ
ծրագրերը համապատասխա-
նում են գիշերային ուսումնա-
րանների յաճախողների ձգտու-
մներին, այնքան յաջողութիւնը
աներկայելի է:

Երկրորդ հիմնական պատճա-
ռը, որը դասընթացների գործում
առաջ է բերում դանդաղութիւն
և յուսահատութեան տանող ան-
յաջողութիւն, աշխատող ծնողե-
րի չվարձատրուելու հանգաման-
քն է:

Ինչպէս մեր հասարակական
գործունէութեան շատ ասպարէզ-
ների, նմանապէս և այդ գործի
վրայ նայում են բարեգործական
տեսակէտից: Սակայն, գիշերա-
յին ուսումնարանների ձեռներէց
ու դեկավար եղողները խոր հա-
մոզումը պէտք է լինեն, որ
գործը ձեռքարկ կատարելու
հանդումանքը առհասարակ մարդ-
կանց տանում է գէպի անպար-
տաճանաւորութիւն, որը, անշուշտ
չի կարող բարի հետեանք ունե-
նել երբեք:

Իսկ այդ օրը առանձին հոգածութիւն
էր ցոյց տալիս: Երեւ տեսնում է, որ
նա բարի աղջիկ է: Ես հաւատում եմ
բոլոր որոշում, որ նա բարի է: Ասենք,
այժմ հաւատում եմ, որ աշխարհում
չար բան չկայ, մինչդեռ առաջ ամեն
մի շուրջ, ամեն մի շարժում Ֆորթիւ-
նէի նկատմամբ ինձ շատ անհամբոյր
էին անում. մօտաւանդ նրան չէի կա-
րողանում տանել այն օրը, երբ ցան-
կանում էր ամեն կերպ իւր հոգածու-
թիւնը ինձ ցոյց տալ, այն էլ նշանա-
ծաւ լուրջ յետոյ: Այնուամենայնիւ
մտաւ նրա ներկայութիւնն էլ, նրա
ինձ նկատմամբ ցոյց տուած հո-
գածութեան ցոյցերն էլ, մինչև որ
թմրած ուղիղ երկար գործելուց յետոյ,
մի պատճառ գտաւ նրանից հեռանա-
լու: Ելեմը շատ էր յուզուած, չուղեց
ինձ մենակ թողնել և եկաւ ինձ հետ
մինչև մեր տունը:

Երկրորդ օրը երեկոյան Լեոնից մի
նամակ ստացայ, որով յայտնում էր
ինձ, թէ իրենից անկախ պատճառնե-
րով այդ օրը չի կարող գալ ինձ մօտ:
Նամակում յիշուած չէր մեր նախորդ
օրուայ բացատրութեան մասին ու է
բան. այնքան անհոգ էր. սեղմ ու
պարզ, կարծես մեր մէջ երբէք չար-
ջարդ, մահացնող խօսք ու զրոյց տեղի
չէր ունեցել:

Այն, մտածում էի ես նամակը կար-
դալուց յետոյ, ինչու անհոգ չպիտի
լինի նա, որ հոգ անելու մի բան չունի.
չէ որ նա ինձ բաւականաչափ չի սի-
րում, որպէսզի գրաւուի իմ ցանկերով
ու վշտակից լինի իմ ցանկերին: Նրան
ինչ վնաս, թէ ես ինչեւր եմ գրում: Ե-
լենը ծիծաղ է ասում, Սոֆի, տղամար-
դիկ այնպէս հոգատար չեն իրենց նը-
շանածները: Նկատմամբ, երբան կանգը
որսկհետեւ նրանք բացի այդ հոգը
ունեն աւելի մեծ հոգսեր, աւելի գրա-
ւիչ աշխատ, աւելի օգեկոչ ձգտում:

Հանրակրթական դասընթաց-
ները յաճախողները, լինեն նը-
րանք գործակատարներ, արհես-
տաւորներ, խանութի աշակերտ-
ներ կամ բանուորներ, ամենն
ևս կարող են իրենց ձեռք բե-
րած արդիւնքի համար ամսից
ամիս որոշ մի գումար վճարել:
Հետեւաբար հաստատութիւնը
ամեն ժամանակ իւր տրամադը-
րութեան տակ կարող է ունենալ
նիւթական միջոցներ՝ հողաւոր
համար հաստատութեան թոյլ
պէտքերը, ինչպէս նաև վարձա-
տրելու պատխառողներին, ու-
րոնցից այդ գէպը միայն
կարելի է պահանջել՝ պարտա-
ճանաչ լինել:

Մենք կատարելապէս համո-
զուած ենք, որ գիշերային ու-
սումնարաններ պէտք են և կա-
րող են ունենալ ոչ միայն Թիֆ-
լիսն ու Բազում, հապա մեր բո-
լոր պաւտակաւ քաղաքները,
որոնց մտքով հարստանալու
պահանջը ահագին չափերի է
հասնում:

Սեպտեմբերի 1-ից ց31 դեկ
տեմբերի ըստանորդ գրուողը
վճարում է 4 ր. 50 Կ.:

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Նորին Կայսերական Բարձրութիւն
Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեւիչի
նախկին թիկնապահ գեներալ-Մայոր

ներ: Բայց չէ որ այդ բոլորը միմիայն
նրա համար է, որ կարողանան տիրել
կանանց, 25 սր ես էլ կին եմ, չէ որ
նա արդէն ինձ տիրել է, աւելի ինչ է
ուզում:

Երբորդ, չորրորդ օրը նա դարձեալ
չերեկեցաւ: Քանի անգամ զբաղեցնեալ
գնացել: Բայց նրան չէր այն այնպեղ.
արհեստանոց էր գնացել, իսկ ես սրո-
շի եմ այլևս ոտը չգնել այն սոսկալի
չէնքից ներս: Հինգերորդ օրը ծով-
գերբում արհեստանոցից բուսական հե-
ռու երկար սպասեցի նրան հանդիպե-
լու համար, բայց ուշ երեկոյ էր. բոլոր
բանուորները արձակուեցին, գործա-
կատարները դուրս եկան ու սկսեցին
գիմել գէպի իրենց կանաչ, օրոնք որ
սպասում էին ինձ հետ միմիայն վազում:
Բոլորը գնացին. մնացի միայն ես, իսկ
Լեոնը չկար ու չկար նախանք սկսեց
ինձ ուտել, արկւնս գլխիս տուեց, ջը-
ղաճկական քայլերով մօտեցայ արհես-
տանոցի դռնապանին և հարցրի, թէ
Լեոնը այնտեղ է: Նա ինձ յայտնեց, որ
Գէորգեանը վաղուց է գնացել:

— Ո՛րք,—հարցրի ես:

— Մի տիկնոջ հետ գնաց այգիների
կողմը:

— Տիկնոջ գործարանումն էր:

— Այո, պ. Գէորգեանի հետ միասին
էր եկել:

Ցետայ նկարագրեց տիկնոջ շօրհրդ,
շարժումները, հասակը և այլն:

— Դեմքին թանձր վուալ էր ձգած
չկարողացայ ճանաչել:—Վերջնորդք իւր
խօսքը գնաւապաւ:

Այլևս չկարողացայ լսել, արագ հե-
ռացայ դրան մօտից և առանց ինձ
հաշիւ տալու, թէ ինչ եմ անում, դի-
մեցի դէպի ծովը... Մի րոպէ և արդէն
մեռած կլինէի... Բայց... ոչ, ոչ... Սո-
ֆի, ապրելը քաղցը է: Նստեցի մի
նաւակ և դիմեցի դէպի մեր տան կող-
մը: Ինչեւր քաղցի այդ գիշեր, Սոֆի,

ախրում են տները՝ դուրս գալ. նոյն
սկզիւ պատասնեընընդ Ռոստկոլւս-

կու մահից յետոյ, խոյս են տալիս փո-
ղոցներում երևելու: Բռնութիւններ
մեծ մասը կատարուել է չիլիի փաշա-
նի Մանստիր հանելուց յետոյ: Յափա-
ղաբար իրենց կանոնաւոր զօրքի կող-
մից կատարուել են ամենամանկ
կերպով. պատահել են զէպրեր, ուր
նրանք կանկնեցել են յաղաղակա-
րութիւնը: Նմանակալի վրայից նրա հա-
պուտներն հանելու համար. նոյնը
անում են նաև զգետաւորութեան քահա-
նաների հետ, հազնեղով նրանց կեղեկ-
ցական զգեստները: Հաստատում են,
որ տնից-տեղից զրկուողներն ու զիւրից
զիւր թափառողներն թիւը հասնում է
70,000 հոգու: Հակառակ իւր արած
խոստումներին, չիլիի փաշան ոչինչ
չի անում թշուառականներին օգնելու
վերաբերութեամբ:

ՄԱՅԻՍ 29-ի ԴԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴՅՈՒՄՆԵՐԸ

Այլըստնոր թաղաւորի սպանումը
առաջ բերող սերը զինուորականներին
խումբ շարունակում է խիստ մեղա-
նքը գործ պնել Պետր թաղաւորի
վրայ: Թէ նշում կատարուած է թէ
նրանից յետոյ կատարուած ձերբակա-
լութիւններն ու լանարակութիւնները
տեղի են ունեցել հակառակ թաղաւոր-
ւր բացարձակ կամեցողութեամբ: Թա-
ղաւոր թիւիական Դամեոս Պապո-
վիչը, որ կազմուած հասարակական
կարծիքի համաձայն՝ Օրենսդրութեան
վերջին ներկայացուցիչն էր կազմուած
դատարանի գլխաւոր կազմակեր-
պողն է եղել, յաջորդում է թաղաւոր-
ւրի ղեկավարին անկէ տալ ի նպատակ
զատարար զինուորականներին... Սերը
զինուորականութիւնը ներկայումս բո-
ժանում է երկու միմեանց թշնամի
բանակներ, որոնց ընդհանուր առե-
լիստեանի է համարուում: Դատարար-
ները ամեն ջանք գործեն զենու իրենց
կազմը դրուել ժողովրդին և նրան տա-
րի ինստիտուցիան զէմ, որի մէջ գո-
յութիւն ունի խիստ զայրոյթ ու հա-
կարգութիւն պէտք թաղաւորական
դոյզի սպանողները:

ՆՈՐ-ԴԱՐ-Ի ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

(Խոսք հեռագրական գործակալութիւնից)

Սեպտեմբերի 5-ից
ՍՈՖԻԱ.—Լրագրները հրատարակում
են երկիրային տեղեկութիւններ թըր-
քական գաղափարութիւնների մասին,
Լոզնիցիւրի սանձակում ընդհանուր
կտորածի ժամանակ ոչնչացած է բը
նակութեան մեծ մասը:
ԼԱՆԴՈՒՆ.—Ռուսիան և Աւստրիան
Անգլիային առաջարկներ արին, որոնք,
եթէ իրագործուին, թոյլ են տալիս
յուսուել, որ կարգը Սակեդոնայում
կվերականգնել: Այդ պետութիւններն ու-
զում են ստիպել Թիւրքիային, որ զոր-
ծադրէ ռեֆորմները, հինգ որ այդ բա-
նը հարաւոր լինի:

ՌԵԼԻՆ.—Բելգիայից հաղորդում են
որ Պետր թաղաւորն արտակարգ մի-
ջոցներ է ձեռք առել իւր անձի պաշ-
տանութեան համար: Թաղաւորի նըն-
դարար պահպանելու է զուգընթացի
12գումարիականներով: Սաւայի վրո
մշտապէս կանգնած է մի նաւ, որպէս
զէ անհրաժեշտութեան գէպըմ, թա-
ղաւորին փոխադրէ ուղեւորական հողը:
Ննջարանի լուսամտի մօտ յարմարե-
ցած է սանդուխտը:

ԳՊԼԻՍ.—Այստեղ հառան 200 երի-
տասորդ յոյներ, որոնք եկել են իւրեւ
կամաւոր զինուորներ մտնելու համար
ապստամբների դէմ կողմից զօրքերի
դէմ: Ըստ երևոյթի կրկնակնորակ
կամաւորներից անկախ զօրաւորին
թուրք սպաների հրամանատարութեան
տակ:

ՎԵՆԵՍ.—Վիլհելմ կայսրը ժամանց
այստեղ:

ԳՊԼԻՍ.—Գրիւ-Քիլիսէի սանձա-
կում ալանական սեղանների բոլորա-
ման հեռանալուց ի վեր սկսում է ան-
դաբնութիւն անիւն: Առաւելը նորո-
գում է:

Եվլարիոն դիւրում, ուր բնակում
են բուլղարներ և յոյներ, զօրաւորները
վերջիններս ուսուցարկեց հեռանալ դէ-
ղեց: Բնակչութիւնը հնազանդուեց, այն
ինչ զօրքը սկսեց կրակել հրացանները,
որի ժամանակ սպանուեց 15 յոյն:

Սեպտեմբերի 6-ից

ԳԵՏԵՐԱՌԻԴ.—Ցայտարարում է, որ
ձանձաւում և թանձրում խորեա
կայ:

ՋԵՄԼԻՆ.—Սերբական թաղաւորի
սպանումն վերաբերելու լուրերը ոչ մի
բանի վրայ հիմնուած չեն:

ԱԹԵՆԵ.—Թուրք իշխանութիւնների
կողմից հետամուտ եղած բուլղարական
շատ խաւարները ապստամբեցան
Թեսալիա:

ՎԵՆԵՍ.—Վիլհելմ կայսրին երկա-
թուղու կայարանում դիմաւորեց Փարնե-
ցուի կայսրը, որը հագած էր գեր-
մանական ֆելդմարշալի համազգեստ:
Վիլհելմ կայսրի աստղաւորական հեծելա-
գործի գնդակի համազգեստով էր: Պե-
տերի հանդիպումը խիստ սրտազին էր:
Պետերը մեկնեցին հոֆբուրգ՝ ամբոյի
ցնծալին ցոյցերի ուղեկցութեամբ:
ձանապաղը փառահեղօրէն զարդա-
րուած է: Կանգնեցրած է յաղթական
երեք կամար:

ԳՊԼԻՍ.—Ռուսոյ և աստրիա-նի-
զարական զեպտանտներին Գրան տու-
ած մի հաղորդագրութեան մէջ առաջ
են բերուած մանրամասնութիւններ
հրոսակալութեան հետ ունեցած ընդհա-
րումների մասին, որոնց ժամանակ 313
ապստամբներ սպանուած են: Վեր-
ջում առում է, որ, եռանդուն գործո-
ղութիւնների շնորհիւ, հրոսակալութե-
ան մեծ մասը ցրուած են:

ԼՊՈՎ.—Ձյուզմում այսուց 500
տոն. ձտ մարդիկ այսուցին բացել
մէջ:

ԳՊԼԻՍ.—2½ միլիոն ֆունտ քա-
ղիւնի թրքական նոր փոխառու-
թեան վերաբերելու համաձայնութիւն
այսու ստորագրեցին բոլոր կոտորա-
զնետները:

Թրքական զինուորական վարչու-
թիւնը Թուրքիայում պայման է կնքել
77,000 կեղծարմ անձուի վառօդ
մատակարարելու համար,
ՍՈՖԻԱ.—Պաշտօնական տեղեկութիւն-
ների համաձայն, 20,000 քնակիչ ունե-
ցող Կաստորիա քաղաքն այրել են
թուրքերը:

ԳՊԼԻՍ.—Արքիմուդուսից ստա-
ղուած տեղեկութիւնների համաձայն
Կրիւթ-Քիլիսէ են հասել 500 սալ մահ-
մեզական ընտանիքներ սանձակալի
զիւրիցից և տեղաւորուած են չըմիւրի
զիւրից: Բուլղար փախուսականներն
հեռացնում են և ստիպում են վերա-
դառնալ հայրենիք: Հրոսակալութեան
Կրիւթ-Քիլիսէի սանձակից արտաքսելու
համար ձանձաւում են պատերա-
զմական ընդդէմ զօրծողութիւնները:
Բուլղարական երեք զօրաւորին
սպառնալի ման վերաբերելու առաջին
տեղեկութիւնն այստեղ երկրւոյ յա-
րոյց:

Ըստ հաւատարմ տեղեկութիւն, զենքի
են կորուած միայն վեց զինուորականի
զինուորները զօրեղացնելու համար
սանձակների պահպանութիւնը, որը
բաւարար չէ և չէր կարող ապստամ-
բներին արգելք լինել սանձակների
լուսն առթիւ: Գումար համապատասխան
հաստատուումներ է ստացել բուլղա-
րիայի կողմից:

ԳՊԼԻՍ.—Ծովային չոգնեակային
զենք պահող պետութիւնների դիւա-
նակական ներկայացուցիչներին Գը-
նան տուած հաղորդագրութիւնը վե-
րաբերում է «Աստուպոս» չոգնեակի
վրայ պինձում պայթեցնելու Գումար
նախագրութեան միջոցներ է ձեռք
առնում ապագայի հոգին և յոյս ու-
նի, որ չահագրգռուած պետութիւն-
ներն իրենք էլ ձեռք կառնեն համապա-
տասխան միջոցներ:

ՎԵՆԵՍ.—Պալատական հանդիսարար
ձառի ժամանակ Փարնեց-Յուլիէի կայ-
սրը, խմելով Վիլհելմ կայսրի կեռացը,
ջերմ գոհունակութիւն յայտնեց, որ
կարող է ողջունել իւր հաւատարմ
բարեկամին և դաշնակցին, որը իւր
հետ տեսակցելու փափաքին պատաս-
խանեց այդպիսի պատասխանաւ աշ-
ցելութեամբ. այդ այցելութիւնը «եռ-
տարակոյս մի նոր և անելի մեծ ոյժ
կայ մեր այնքան սերտ և ամուր յա-
րաբերութիւններին»: Կայսրը վերջա-
ցրեց Վիլհելմ կայսրի և երկու կայ-
սրների անխախտ բարեկամութեան
կենցաղ: Վիլհելմ կայսրը, խորին
շնորհակալութիւն յայտնելով այն սըր-
տաշար խօսքերի համար, որ ուղղեց

իրեն Փարնեց-Յուլիէի կայսրը, չարու-
նակեց. «Ինչ չի կարող ինձ համար
անելի հաճելի լինել, որքան այն, որ
Փարնեց-Յուլիէի կայսրի փափաքին պա-
տասխանելով, եկել եմ Վենսա իմ ար-
ժանապաղ բարեկամին և դաշնակցին
ողջունելու համար: Անկեղծ ուրախու-
թեամբ ես հիանում էի ձերը մեծու-
թեան հպարտ զօրքերի վրայ, որովհե-
տե մեր երկու զօրաւորականները պաշտ-
պոտում և ամբապնդում են մեր պե-
տութիւնների դաշնակցութիւնը եւրո-
պական խաղաղութեան համար:

ՔԵՐԼԻՆ.—Ներկայումս դիւանագիտա-
կան բանակցութիւններ են լինում պե-
տութիւնների հաւատարմ առաջա-
դրութիւն անելու համար Սոֆիայում
և Գ. Պալատ: Երկու պետութիւններին
կրկին անգամ կնախադրուեցան, որ
պատերազմական զօրծողութիւններ
ծաւելու գէպըմ նրանք երկուսն էլ
այդ զօրծողութիւնները վարելիս կը-
թողնեն. այդպիսով միմեանց էլ, թէ
ինչ երբ կունենայ ընդհանուր, սրբօր-
տե պետութիւնները թոյլ չեն տալ
փոփոխելու դոյութիւն ունեցող staus-
զուս:

ՎԵՆԵՍ.—Կուրիանդիայի նահան-
գական այսու կարգադրեց հրատա-
րակել Լիբաւայում հետեւել ծանու-
ցումը. «Նորին Կայսրական Մեծու-
թիւնը հասել է իւր գոհունակութիւնը
յայտնելու այն զերպաղեց կարգապա-
սութեան համար, որ տիրում էր տմեն
անկ Բարձրագոյն այցի ժամանակ նոյն
խիլ քնակիչներն չնորհիւ, որի մասին
և բարձրագոյն հաճութեամբ ծանու-
ցանում են բողոքի քնակիչներին»:

ՔԵՐԼԻՆ.—Բելլուրի վայի նշանա-
կուած է վերջնականապէս Բալկը:

ՍՈՖԻԱ.—Միլիտանտների խորհուրդը
Կրիւթ-Քիլիսէի սանձակի վախոսա-
կանների օգտին յատկացրեց 20,000
ֆրանկ. կարծիք լաշի ընկերութիւնը
մակերդանցիներին օգնելու համար յատ-
կացրեց 100,000 ֆրանկ:

Բուլղարական զօրքերի թրքական
հողը ներս խուժելու մասին եղած
հաղորդագրութիւնը բուլղարիկ մտա-
ւորներն է թրքական կոմիտայի բուլ-
ղարական միլիտանտներին բողո-
քեց երեք զօրաւորների պառապանքի
և դուրսիցի ու Կիւստանդիլի մօտ կա-
մաւորների հաւաքելու դէմ: Պետութիւն
յայտարարեց, որ սպառնալիքները մտա-
նակի է և զուտ պաշտպանողական
քնաւորութիւն ստի:

ՔԵՐԼԻՆ.—Այստեղ հառան մօտ
3,000 փախուսական: Քրիստոնեաների
ընդհանուր սպանութիւններն ու չար-
քանքներն են նրանց գիւրդի աւել
յուր միայն աւելացնում են ապստամ-
բների թիւն ու գործունէութիւնը:
Ամեն օր լուրջ ընդհանրումներ են տե-
ղի ունենում Բիթլիայի սանձակում:

ՎԵՆԵՍ.—Փարնեց-Յուլիէի կայսրը
հրամայեց գրաֆ Բիլլովին յանձնել իւր
պատիւը:

ՔԵՐԼԻՆ.—Թաղաւորն առանձին
ունկերութիւն անուց թուրք գետա-
նին Կարճում են, որ ունկերութիւնը
կայ ունի մակերդանական ապստամ-
բութեան հետ:

ԳՊԼԻՍ.—2երնգործայի արտա-
քի գործերի միջոցաւ յայտնեց սուր-
թանին այսուրայ ունկերութիւնն ծա-
մանակ իշխան Նիկոլայի շնորհակալու-
թիւնն այն բանի համար, որ օսմանիւն
բանկը սուրթանի հրամանով չիլիցեց
է 2երնգործայի 70,000 ֆրանկի փո-
խառութիւնը, և յայտնեց իշխանի կող-
մից բարեկամական հաւատարմութեան
որոնց սուրթանը պատասխանեց ամե-
նաւարտակն կերպով:

Սեպտեմբերի 7-ից
ԼՊՈՎ.—Քայայտարարում է, որ զօր-
քերի կեղծարման ծրագրերը գող-
ցուած են: Գումար է գորաբոժնի
զինուորական Գումարի հաւատարմութեան
միջոցներ:

ԳՊԼԻՍ.—Ընդհանուր պետութիւն
այսու նկատուում է անելի հանդիսա-
րան վերջին օրերը:

ՏՈՒՐԿԻ.—Միլիտանտների խորհուրդն
պատահաւոր «Կիւլայա» յաճախելով զը-
նում է Լեւոն:

ՊՈՐԻՆ.—Միլիտանտների խորհուրդի
ժամանակ Դեկաւսէն բացատրեց, որ

Մակեդոնիայի խնդրի վերաբերմամբ
Ռուսիան և Աւստրիան ցոյց տուին, որ
իրենք հաստատապէս վճել են միջա-
մտել միայն իրենց պահանջած աւ-
ֆորմների մուծումը փութացնելու
համար: Միւս պետութիւնները կաշտե-
ցին Պետերբուրգի և Վենսայի կառա-
վարութիւններին արած առաջարկու-
թիւններին:

ԳՊԼԻՍ.—Բուլղարական դիւա-
նագիտական գործակալ Գեշովի եռան-
դուն առաջարկութիւններն շնորհիւ
ապաւ են արձակուած վերջերս ձեռ-
բակաւորած Բուլղարները:

ՎԵՆԵՍ.—Բոլոր մեծ պետութիւն-
ները վճել են զինել նախազգուշա-
ցումներ պարունակող մի յայտագրով,
թոյլ չապաւ համար, որ պատերազ-
մական զօրծողութիւններ սկսուին:

Ամենալաւ տեղեկ դիւանագիտա-
կան չըմաններում առում են, որ Վիլ-
հելմ կայսրը և դրաֆ Բիլլովը, Բալ-
կանների իրենց դրաֆիտան վերաբեր-
մամբ խօսելով այստեղի դիւանագիտ-
ների հետ, վճական կերպով տալ են
թէ պէտք է կատարելապէս սահմա-
նել սուրթանի գերիշխական իւրա-
ւունքները:

ՔԵՐԼԻՆ.—Աւստրական ծառա-
յողների միջազգային, կոնգրեսում ընդ-
հանուր քաղաքագր կարգաց մի տե-
ղեկալի նրանց բարոյական և նիւթա-
կան վիճակի և միջազգային բնութիւն
մակերգային մասին: Տեղեկալի մէջ
առում է, որ Գերմանիան հրաժարում
է այդ բնութեան ճանաչելուց:

ՍԵՆ-ԴՈՒՄԵՆԻՍ.—Միլիտանտ ներ-
կայացուցիչը յայտնեց տեղական կա-
մաւորական գետնաւոր, որ Միլիտանտ նահանգ-
ները չեն կարող բարեացակամօրէն
վերաբերուել կոնգրեսի ընկերութեան
առաջարկութիւնը այն օրինագէտին, ո-
րով օրմինգան ջրերը չէր զբաղւում են
և ստեղծում մի քանի պարտաւորանք
կոնգրեսի: Միացեալ նահանգները չեն
համաձայնել ածխակայաններ հիմնելու,

հող տալու երոպական օրէն պետու-
թեան, ջրերից լացառապէս օգտուե-
լու խաղաղ ժամանակ և օրէն չըման
չէր զբաղւում յայտարարելու:

ԳՊԼԻՍ.—Սոֆիայից ստացուած
հաւատարմ տեղեկութիւնների համա-
ձայն, բուլղարական սանձակագի վրայ,
Կիւստանդիլի և Դուրիցիայի մօտ, մօտ
20,000 մակերդանային հրոսակալութե-
ան են պատրաստում: Կնկալարող չը-
ջաններում մակերդանային թիւը որո-
շում են միայն չորս կամ հինգ հազար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Թաղաւոր Կայսրը
հաճեց հրամայել, որ Ծայրագոյն Արեւ-
ելքի զինուորական շրջանի զօրքերն
ու հաստատութիւններն ենթարկուին
տեղական փոխադրային, մինչև որ
կանոնադրութիւն մշակուի այդ երկրի
կառավարութեան մասին:

Սեպտեմբերի 8-ից
ՍԵՆ-ԴՈՒՄԵՆԻՍ.—Ներքին գործերի մինիս-
տրն անցաւ երկաթուղու կայարան և
մեկնեց Ռիմա:

ՊՈՐԵՆՍԻՍԻՆ.—Փոխարքայի հրամա-
նով սեպտեմբերի 10-ին գումարելու է
նրա յանձնաժողով Ծայրագոյն Արեւելքի
կառավարութեան կանոնադրութեան
ծրագիր կազմելու համար:

ԳՊԼԻՍ.—Գումարում բուսաբուծու-
թեան առաջին ցուցահանդէսի բացու-
մը նշանակուած է սեպտեմբերի 19-ին:

ԳՊԼԻՍ.—Ներկայումս առաջ և
աւտարական զեպտաններ խորհրդակ-
ցում են Մակեդոնիայում մտցուելիք
ռեֆորմների իրենց անցաւ տարուայ
ծրագիրը փոքր ինչ ընդարձակելու
մասին:

Չիլիական ստացած ունկերութեան
ժամանակ մանրամասնօրէն քննում էր
մակերդանական շարժման խնդիրը: Չի-
լիական յամառօրէն խորհուրդ էր տա-
լու ունկերին, որ հրոսակալութեան
անխաղաղութիւնները ճնշելու չէր զօրծուին
այնպիսի խառնութիւններ, որպիսիք
տեղի ունեցան Կուլչեյում և ուրիշ
տեղերում: Սուրթանը յայտարարեց, որ
հրամանները նորոգուած են: Նա աւե-
լացրեց, որ իր կրկն երկու երրորդական
մասին, քչուած են հրոսակալութեան
իսկ մնացած մասերից էլ կըշռուին
շատ շուտով:

2երնգործայի արտաքին գործերի
մինիստրը մատնանիշ արաւ այն խո-
չընդոտները, որ յարուցում են չեր-
նգործայիների դէմ թրքական տեղա-
կան իշխանութիւնները Բոյանում, և
խնդրեց նշանակել Թուրք սահմանա-
գիւրի կոմիտայ, որը չերնգործայի
կամարի հետ միտելի հարթէ սահ-
մանի պատճառով ծագող վէճերը. սուր-
թանը խոստացաւ և չընդհակալ եղաւ
իշխան Նիկոլայից իրենց ներկայ դրու-
թեան մէջ նրա ցոյց տուած անկողմ-
նակալ վարմունքի համար:

Թիւրքիայի այն գահապալի վրայ, թէ
սերը հրոսակալութեան են գալիս Թիւր-
քիա, սերբական գետնային Գրուիչը
յայտարարեց մեծ վեղբրին, որ սեր-
բական ոչ մի հրոսակալութեամբ չի առ-
ցնում սահմանը:

ՔԵՐԼԻՆ.—Բիլլովայի տեղապահ
գործի սպաների պատուին եղած ճա-
շին թաղաւորն ասաց. «Ամբողջ սերը
հասարակութեան աշխարհ յառած են
այս ծանր օրերին զօրաբանակի վրայ.
Ժողովուրդը զօրքերի վրայ է դնում
իւր բոլոր յոյսը և, իրեն նրանց հրա-
մանաւորը, եւ բազմաւոր եմ, որ կա-
րող են հաստատել, որ պառակտում
չկայ»:

Նախկին դատաւորութեան մասնակցող
22 սպայ փոխադրուած են գաւառից
Բելլուր, որի տեղապահ զօրքի մէջ
այժմ գանուելու են բոլոր դատաւորները
Բիթլիայից: Պատգամաւորները ժո-
ղովը կզուտարուի սեպտեմբերի 11-ին:
Աւստրոնգները զնացին զերեզմանատուն
և պտակ գրին Գոշուտի գերեզմանի
վրայ: Աւստրոնգները պարագլուխը մի
ճառ արտասանեց, որի մէջ ամենա-
ռանգուն կերպով դատապալանեց զօ-
րաբանակին արձակուած հրամանը և
թաղաւորին անուանեց սահմանադրա-
կան. սրտինց յոյսով նա, կատարեց
ցնծութեան մէջ պատանոտեց հրա-
մանի պաշտօնական հրատարակու-
թիւնը:

ՎԵՆԵՍ.—Գրաֆ Բիլլովը երկարատե
զրուցաւորութիւն ունեցաւ խաղաղական
դիւանագիտի հետ:

(323) 15—12